

Naturskyddsföreningen i Kristianstad

Årsberättelse för år 2005

Ekorrkorn en av de många växter som trivs på Härlövs ängar

Första sidan: *Forsakar –ett naturreservat som delvis ägs av Naturskyddsföreningen i Skåne.*

Foto: Christer Neideman

ÅRSBERÄTTELSE FÖR 2005

Naturskyddsföreningen i Kristianstads styrelse redogör härmed för föreningens 84:e verksamhetsår:

Styrelsen har bestått av följande personer:

Valda för 2005

Ordförande Christer Neideman

Kassör Charlotte Wigermo

Valda för åren 2004 - 2005

Karin Bergendal
Åsa Jakobsson
Christer Persson
Evert Valfridsson

Valda för åren 2005 - 2006

Agnetha Björklund
Maria Molin
Anders Sigfridsson
Yasmin Sjöholm
Annette Åberg

Vald för år 2005

Fredrik Ahlström

Funktioner inom styrelsen

<i>Vice ordförande</i>	Åsa Jakobsson
<i>Sekreterare</i>	Evert Valfridsson
<i>Postmottagare</i>	Christer Neideman
<i>Medlemsregister</i>	Charlotte Wigermo
<i>Utbildningsledare</i>	Karin Bergendal

Programkommitté

Christer Neideman
Evert Valfridsson
Karin Bergendal
Agnetha Björklund
Maria Molin
Anders Sigfridsson
Yasmin Sjöholm
Annette Åberg
Fredrik Ahlström

Revisorer

Torgny Roosvall
Kristina Öhman

Revisorssuppleanter

Sven Birkedal
Gert Tollgren

Valberedning

Anders Hallengren (sammankallande) och Torgny Roosvall

KONTAKTPERSONER INOM KRETSEN

Energi:	Christer Neideman
Jordbruk	Fredrik Ahlström och Agnetha Björklund
Skog:	Åsa Jakobsson och Evert Valfridsson
Studieförbundet:	Karin Bergendal och Charlotte Wigermo

Trafik: Christer Neideman och
Evert Valfridsson

Kulturlandskapet: Bertil Helgesson
och Patrik Olsson

Handla miljövänligt: Evert Valfridsson

EXPERTRÅD

Hans Berggren	- havsfrågor
Magnus Björkhem	- miljökemi
Gustav Helldén	- limnologi
Svenne Hermodsson	- kemi- och jordbruksfrågor
Uno Holmberg	- svampar
KFV (Katastrofhjälp-Fåglar-Vilt)	- skadade djur
John-Erik Nilsson	- skog, naturvård
Nordöstra Skånes Fågelklubb	- fåglar
Kjell-Arne Olsson	- botanik
Gunnar Isacson	- insekter, skog

ORTSOMBUD

<i>Arkelstorp:</i>	Karin Bergendal	<i>Fjälkinge:</i>	Kurt Andersson
<i>Bromölla:</i>	Hans Berggren	<i>Tollarp:</i>	Evert Valfridsson
<i>Degeberga:</i>	Christer Persson	<i>Åhus:</i>	Anders Sigfridsson

MEDLEMSSTATISTIK

Medlemsstatistik 1996 - 2005:

<u>1996</u>	<u>1997</u>	<u>1998</u>	<u>1999</u>	<u>2000</u>	<u>2001</u>	<u>2002</u>	<u>2003</u>	<u>2004</u>	<u>2005</u>
1 576	1 502	1 445	1 505	1 186	1 355	1 558	1 477	1 547	1492

Medlemsantalet har stabiliserat sig kring cirka 1500 medlemmar. Siffrorna avser alla medlemmar inklusive familjemedlemmar.

EKONOMI

Verksamhetsåret 2006 gav ett litet överskott om 2 371 kr, vilket är ett lite bättre resultat än årets budget (styrelsen hade budgeterat ett underskott om 2000 kr. Ekonomin är således stabil även om överskotten inte är stort.

Projekt som grodaktiviteter, och åtgärdsprogrammen för kärnocka samt fältnocka har inneburit en hel del transaktioner. Även bokförsäljning har påverkat omsättningen.

Anslaget från Kristianstad kommun var samma som för 2004 dvs. 4000 kr. Även återbäringen från medlemsavgifterna var oförändrat på 19 000 kr.

Charlotte Wigermo

FLORAVÅRDSGRUPPEN 2005

Kontaktpersoner: Kenth O Ljungberg och Torgny Roosvall

Floravårdsgruppen har under vintern, våren och hösten haft inomhusmöten varannan tisdagskväll. Under sommaren har vi haft egna inventeringar och sju floravandringar för allmänheten. En rönjning genomfördes på Gyetorpskärret. Floravårdsgruppen har deltagit i projektet "**Hotade växter i Skåne**" som drivs av Lunds Botaniska Förening. Vi har också deltagit i Naturvårdsverkets projekt "**Åtgärdsprogram för bevarande av FÄLTNOCKA**", som vi tidigare följt upp som hotad art under många år. Naturvårdsverket fastställde det under året av Charlotte Wigermo och Christer Håkansson uppgjorda "**Åtgärdsprogram för bevarande av KÄRRNOCKA**", som vi tidigare följt upp som hotad art under många år. Det samma gäller "**Åtgärdsprogram för bevarande av JÄTTEMÖJA**", som upprättats av Kjell-Arne Olsson. Vidare deltog vi i Kristianstads kommuns projekt "**Sandiga odlingsmarker**". Mer om dessa nedan.

Årets floravandringar för allmänheten har varit mycket uppskattade med ca 15-40 deltagare per gång.

Floravandring – Balsberget-Tryneboda– Måndagen den 25 april 2005, E. Valfridsson och C. Wigermo

Vårens första floravandring gick av stapeln i naturreservatets östra del. Evert Valfridsson och Charlotte Wigermo gick med oss in i Råbelövssjöns västra strandskog. Där fick vi bl a se **lundkardborre, skogstry, kaprifol, skogslök, storrams, vispstarr, S:t Pers nycklar, svalört, gulsippa, vitsippa, vit blåsippa** och underviol. Torgny antecknade 45 arter.

Exkursionsdeltagarna

Vit blåsippa

Floravandring – Lindkulla, N Fjälkestad– Onsdagen den 25 maj 2005, Charlotte Wigermo

Denna kväll besökte vi en betesmark som Charlotte hade hittat vid sina inventeringar till Skånes flora. Under vår vandring såg vi flera mindre vanliga arter på torrare marker bl a **backsippa, sandkrassing, jungfrukam, brudbröd, gullviva, äppelros, spåtistel** och **luddfingerört**. Den senare finns i Sverige endast i Skåne och västra Blekinge. På lite fuktigare mark fann vi **S:t Pers nycklar, rosettjungfrulin** och **klasefibbla**. Torgny antecknade 69 arter.

Luddfingerört

Floravandringar – ”De vilda blommornas dag” – Söndagen den 19 juni 2005

Ett samarrangemang med Svenska Botaniska Föreningen, som genomfördes för fjärde gången på många platser i Danmark, Norge och Sverige. Naturskyddsföreningen i Kristianstad anordnade vandringar på två platser, dels **Brantahallar** i Bromölla kommun med **Sam Skällberg**, dels **Kumlan-Möllegården** vid Maglehem i Kristianstads kommun med **Torgny Roosvall**.

- **Kristianstads**-vandringen började i reservatens norra del och gick först österut över de delar som tillhört Möllegården. Där såg vi bl a på skillnaden mellan **gråfibbla** med långa revor och **mattfibbla**, som har korta revor. Vi letade sedan efter **stor sandlilja** som vi till slut hittade. Närmare landsvägen, på väg till sandstappsytorna, fann vi den lilla tvåbladiga ormbunken **låsbräken**. På sandstapps slutningarna såg vi sedan sandstappens typart, **tofsäxing**, tillsammans med bl a **sandtimotej**, **grusviva**, **hedblomster** och **grådådra**. Därifrån gick vi ner mot Kumlans strandskog invid Julebodaån. Här fann vi bl a **nattviol**, **sårläka**, **midsommarblomster** och **aklejrutan** med dess skira ljusst rosa blomställningar. Torgny antecknade 160 arter.

Låsbräken

Aklejruta

- **Bromölla**-vandringen : Ett 40-tal intresserade följde med på en vandring i södra delen av Brantahallar denna soliga söndag. Längs stigen söder om skjutbanan gavs tillfälle att se växter som inte tuktats av betande djur. Bland annat studerades skillnaderna mellan **rödclint** och **väddclint**, **ängshavre** och **luddhavre** samt **majbräken**, **träjon** och **skogsbräken**. Buskarna längs stigen ägnades en del intresse; där växte **benved**, **brakved** och **vägtorn (getapel)** tillsammans med **slån**, **rosor** och **björnbär**. Jämförelse kunde också göras mellan **rödkläver** och **skogskläver**. Väl inne på betesmarkerna i Brantahallar var blomsterprakten inte lika påtaglig - det var välbetat och kortsnaggat tack vare den stora flocken amkor som står för den dagliga skötseln av området. Exempel på olika strategier för att klara sig undan mularna fanns i överflöd - små, lågvuxna ettåriga örter som **sandnarv**, **fältarv** och **backförgätmigej** visades, liksom små nedliggande exemplar av **jordkläver** och **trädkläver** liksom en av områdets rariteter, **pimpinell**. Bladrosetter, platt tryckta till marken, klarar sig också och vi tittade på **gråfibbla**, **tusensköna** och **gullviva**. Ett annat sätt att klara sig är att vara osmaklig eller giftig, den typen representerades av **smörblommor** som växer glest utspridda i betesmarken. Det kanske vanligaste sättet att undgå betesdjuren är nog att försvara sig med taggar. Sådana växter i detta området är bl a **jordtistel** och en och annan **vägtistel** samt **puktörne** och många buskar, t ex **slån**, **rosor**, **björnbär** och **hagtorn**. Lite gömda av små betespåverkade "purror" av slån hittade vi en hel del andra örter, **teveronika**, **jungfrulin**, **ängs-** och **skogsviol**, **backnejlika**, **mandelblomma**, **humleblomster**, **ängsnattviol** och **ängsskallra**. På en del tuvor hittades spridda exemplar av **kattfot**. I skuggiga lägen fanns en och annan vårbloomma kvar, som **vitsippa** och **St Pers nycklar**. Gräs som hunnit gå i ax tycks djuren undvika, mest hittade vi av **kamäxing** och **darrgräs**. Ner mot de lite fuktiga ängarna vid Bjerstedts korra tillkom en del starr, t ex **hundstarr** och **hirsstarr**, samt örter som **höskallra**, **ängsbräsma**, **bäckveronika**, **dyveronika** och **tiggarranunkel**. Helt oväntat hittade vi också **ängsnycklar** rätt långt söder om dess vanliga förekomster i området.

Hänplantor av kattfot

Sankt Pers nycklar

Floravandring – Lövhall, NO Österslöv – Torsdagen den 7 juli 2005, Torgny Roosvall

Lövhall är sedan gammalt känt för förekomsten av fetknoppar och fältnocka. Målet med dagens vandring var fetknopparna. Vi fick se följande fetbladsväxter, sedumarterna **kantig fetknopp**, **gul fetknopp**, **vit fetknopp** och **liten fetknopp** samt den nära släktingen **kärleksört**. I övrigt såg vi bl a **backsippa**, **äppelros**, **brudbröd**, **jungfrulin**, **gullviva** och den tjugiga **axveronikan**. Torgny antecknade 37 arter.

Floravandring – Trädes- och sandmarker i Åhus – Måndagen den 25 juli 2005, Kjell-Arne Olsson

Floravandringen måndagen den 25 juli ägnades åt trädesmarkerna i den västra delen av Åhus. Efter samling vid Sånaskolan besökte vi den intilliggande trädan som blev upplöjd hösten 2003. Vi kunde gemensamt konstatera att denna åtgärd varit positiv. Bland annat har **knylhavre** minskat kraftigt och arter som **blåeld** och **rågvallmo** ökat. Därefter körde vi till ”groddammarna” intill det stora sandupplaget som planeras att användas som utfyllnad vid Tälletstranden. Här vandrade vi upp till Sånarna där Kristianstad Vattenrike kommer att anlägga en ny besöksplats som ska informera om det gamla trädesbruket som en gång i tiden var vanligt i trakten. Här på den torra, magra gräsheden kommer mindre partier att plöjas upp och odlas enligt ett rullande schema för att sedan läggas i ny träda. Förhoppningsvis kommer därigenom florans att gynnas med bland annat ett större inslag av ettåriga växter. Därefter promenerade vi den korta sträckan bort till området där den nya golfbanan anläggs. Under anläggningsarbetet har sand från platsen använts. Då det visat sig att sanden här har ett mycket högt pH-värde och hög kalkhalt, har golfklubben gått med på att inte återställa ett ca 5000 kvm stort område utan låta det ligga orört. Än finns det inte så många växter som lyckats etablera sig i den öppna sanden, men förhoppningen är att sällsynta växter knutna till sandstätt i framtiden ska få en fristad här. Till en annan sandgrop på golfbanan har drygt 200 kvm sandstätt flyttats från den numera exploaterade tomten mellan Statoil och Musketörsgatan i centrala Åhus. Vid vårt besök blommade t. ex. **axveronika** och **solvända**, men vi kunde även hitta några blommande exemplar av **sandnejlika** mellan tuvor av **tofsäxing** och **sandsvingel**. Dagens vandring avslutades på trädesmarkerna väster om Furuhov. Bland annat besökte vi en **borsttåtel**-hed med enorma mängder av **hedblomster**. /Kjell-Arne Olsson. Birgitta antecknade 31 arter.

Floravandring – Härlövstippen – Måndagen den 15 augusti 2005, Charlotte Wigermo

Efter samling vid gasfacklan tog Charlotte oss upp över tippen, sydväst ut mot infarten vid Vassvägen. På den första delen där täckningen legat längst var mållorna dominerande. När vi sedan kom in på områden där marken mer nyligen omrörts ökade artrikedomen märkbart. Det är inte för inte att man talar om en soptippsflora. Det är många arter som man "vilt" nästan uteslutande hittar på soptippar. Här kommer en uppräkningslista av några arter som vi hittade: **ekorkorn, blåmålla, rödmålla, spjutmålla, opievallmo, borstsenap, fältkrassing, gatkrassing, norsk fingerört, lindmalva, dill, spikklubba, ballongblomma, sträv kardvädd, sandklint, hirs, kanariegräs, kolvhirs, pumpa** och det numera sällsynta åkerogräset **åker-madd**.

Torgny antecknade 92 arter.

Exkursionsdeltagarna

Lindmalva

I år blev protokollföringen av arter något bättre än förra året. Totalt antecknades 211 olika arter.

I protokoll från 55 av de 155 vandringar vi gjort sedan 1983, har Märta Malmer, Christer Persson, Karin Strand, Birgitta Vallgren och Torgny antecknat totalt 775 olika arter, varav 33 är nya arter för året.

Mosslunda

Året på Mosslunda var som det brukar. Orkidéblomningen var mycket riklig. Betet var bra. "Efterbetet" i den centrala fällan blev även i år mycket bra.

År 1990-1991 inventerade vi 9 storrutor om 100 m². Var och en innehållande 5 smårutor om 1 m² där alla arter och deras täckningsgrad antecknades. År 1993 återinventerades en storruta inkl smårutor ("krutbrännarrutan"), som inventerats 1990. År 2005 återinventerades denna igen plus ytterligare en som hade inventerats 1990 ("södra klasefibblerutan") för att se hur det sena betespåsläppet i centralfällan eventuellt påverkat florans.

Förändringarna mellan 1990 och 2005 var små. I "krutbrännarrutan" hade följande arter "försvunnit":

knylhavre, hundäxing, gåsört, åkervädd och **flockfibbla**. Följande arter hade "tillkommit": **knapptåg,**

loppstarr, vitsippa, kattfot, rikligt med **vildlin** och **jungfrulin**. I "södra klasefibblerutan" hade följande arter

"försvunnit": **hundäxing, ängsull, glasbjörk, vårtbjörk** och **backsippa**. Följande arter hade "tillkommit":

kärrfräken, vägtåg, ängsfryle, agnsäv, nålstarr, vitsippa, blåsuga, sommarfibbla, rotfibbla och rikligt med **jungfrulin**. Dessutom hade i denna ruta följande arter märkbart minskat: **rödven, luddtätel, gåsört, gulvial** och **röllika**. Däremot hade **småvänderot** ökat. Totalt har 161 arter någon gång hittats i de 9 storrutorna.

/Torgny Roosvall

Krutbrännare

Klasefibbla

Gyetorpskärrret

Vi röjde Gyetorpskärrret, den 19 mars. Behovet är mycket stort, men tack vare att vi var så många kunde vi fortsätta att röja på de viktigaste delarna. Vi hade lite otur då det hade snöat någon dag innan och högen som vi inte kunde elda upp 2004 var full med hårt packad snö. Det gick inte att elda upp den helt vid detta tillfälle. Vi fick åka dit igen och dra ihop resterna den 1 maj. Mycket återstår dock, varför ny röjning har beslutats ske lördagen den 25 mars 2006.

Hotade växter i Skåne

Floraväxteriet, som vi håller på med i Kristianstads kommun, omfattar f n 73 hotade arter funna på ca 550 lokaler. Arbetet åt Artdatabanken leds av Lunds Botaniska Förening, som bestämmer vilka arter som skall kontrolleras.

Åtgärdsprogram för bevarande av FÄLTNOCKA

Den 12 maj 1999 fastställde Naturvårdsverket åtgärdsprogrammet för bevarande av FÄLTNOCKA att gälla 1999-2002. Detta har sedan förlängts. Naturskyddsföreningen deltar bl a med inventeringar, kontakter med markägare och arrendatorer avseende tillstånd till plantering och avtal om betesfredning på våren tom juni varje år. Detta för att avbetning av blommorna inte skall ske, att fröna kan mogna och spridning kan ske. På Tosteberga hittades ca 400 "vilda" blomställningar jämfört med 650 förra året. Blomningen på övriga lokaler var god.

Åtgärdsprogram för bevarande av KÄRRNOCKA

På uppdrag av Naturvårdsverket, upprättades ett "Åtgärdsprogram för bevarande av KÄRRNOCKA".

Detta författades av Charlotte Wigermo och Christer Håkansson och fastställdes av Naturvårdsverket juli 2005.

Målet i första hand under 2005 har varit att upprätta en kontakt med markägarna vid Levräsjön för att kunna optimera markbetingelserna för kärnocka där. Kreatur har satts in under året, för att beta av i omgångar inom ett nytt område, där kärnockan tidigare växt. En röjning var planerad i detta område men fick ställas in p.g.a. att det var för blött i marken. Markägaren föreslog att själv röja senare då marken blivit torrare och frusit till. För ett område söder om nuvarande lokal vid Levräsjön görs för närvarande upp en plan tillsammans med markägaren, hur marken kan användas för att åter få rätt biotop för att växten skall trivas där. Här behöver röjas, stänglas in och släppa kreatur som betar av grässvålen vid sjökanten.

Fröer samlades in från lokalen vid Levräsjön. Dessa har bl.a. såtts ut vid Hammarsjöns västra strand och på olika platser vid Levräsjön.

Plantor har även drivits upp i miniväxthus där grobarheten var ca 56 %. Av dessa har 25 planterats ut på försök på 5 olika platser vid Levräsjön. Drygt hundra plantor finns kvar som skall sättas ut under våren på olika platser.

Vidare har besök gjorts på flera lokaler i Skåne där kärnockan tidigare har varit etablerad. Bl.a. besöktes Bysjön vid Vomb, Öja mosse, Hyby och Högestads mosse. Av dessa var det bara den senare som vi ansåg mest lämpad för senare restaurering. Röjning, markberedning samt betning av kreatur erfordras. Även nya platser har besökts där framtiden får avgöra om de är lämpliga för t.ex. markberedning och utplantering av plantor.

Under året inventerades 77 stycken blommande stänglar vid Levräsjön varav de flesta växte fritt ute i vattnet och endast ett fåtal inne vassen. Detta att jämföra med året tidigare då över 1800 exemplar räknades in. Genom de tidigare årens inventeringar har det noterats att antalet växlar från år till år. Vilka orsaker som påverkar dessa svängningar är inget som vi idag kan bedöma utan måste framöver ta alla data i beaktande och se vad som påverkar detta. Därför skall en uppföljning göras och en dokumentation av t.ex. tidpunkt för utsläpp av kreatur, antal djur, betesputsning, vattenstånd, väderförhållande m.m. noteras.

/Christer Håkansson

Kärnocka

Foto: Åke Svensson

Åtgärdsprogram för bevarande av JÄTTEMÖJA

Kjell-Arne Olsson, som redan 1982 inventerade förekomsten av jättemöja i Vramsån åt Projekt Linné, har på uppdrag av Naturvårdsverket upprättat ett ”Åtgärdsprogram för bevarande av JÄTTEMÖJA”. Detta fastställdes av Naturvårdsverket juli 2005. Inom *Projekt Vramsån i Kristianstads Vattenrike*, som startade 1999 med stöd av främst Världsnaturfonden (WWF), har åtgärder i form av röjningar av buskar och träd gjorts på några av jättemöjans växtplatser för att gynna denna.

SANDIGA ODLINGSMARKER – TRÄDESMARKER – SANDMARKER

Floravårdsgruppen har deltagit i två olika sandmarksprojekt, dels i ett av Pål Axel Olsson, Lunds universitet, bedrivit forskningsprojekt **Restaurerings- och bevarandemöjligheter för skånska sandstäpper**, dels i ett av Kristianstads kommun bedrivit **NIP projekt Trädesmarkerna i Åhus**. Vår medverkan i det första bestod av att inventera lämpliga lokaler för restaurering av sandstäpp på Rinkaby skjutfält och i trakterna av Lyngsjö-Hommentorp. Det andra projektet berörde kommunens projekt **Sandiga odlingsmarker**. Vi inventerade gatuparkområdena utefter Fregattvägen och Flötövägen för att skaffa kommunen ett underlag för att prioritera i vilken ordning områdena skulle plöjas upp och för att se vilka effekter dessa åtgärder får. Totalt hittade vi 160 arter i de 20 delområdena vi inventerade under tre kvällar i juli. Vi har också deltagit med representanter vid flera möten om **Sandiga odlingsmarker** anordnade av Biosvärkontoret, Kristianstads Vattenrike.

LÄS MER OM

- **Floralokalerna i Floran i Skåne - Vegetation och utflyktsmål** utgiven av Lunds Botaniska Förening. Där skildras drygt 300 botaniska utflyktsmål, kommun för kommun. Se <http://www.lundsbotaniska.org/>
- **Åtgärdsprogrammen**. Dessa kan hämtas hem på Naturvårdsverkets hemsida där dom ligger som pdf-filer. Se <http://www.naturvardsverket.se/bokhandeln/>
- **Sandiga odlingsmarker**. Se <http://www.vattenriket.kristianstad.se/temaomraden/sandiga.htm>

GRODGRUPPEN

Under året har grodgruppen fortsatt sitt inventeringsarbete rörande hotade groddjur i nordöstra Skåne. Ett möte med professor Claes Andrén har genomförts för att diskutera framtida projekt och idéer i hopp om att säkerställa framför allt strandpaddans livssituation i vår del av landet.

Årets reproduktion av strandpadda har drabbats hårt av det låga grundvattnet. Flertalet av de lekvatten som strandpaddan utnyttjar har torkat ut före larverna har hunnit metamorfosera.

Även om det varit problem med låga grundvattennivåer verkar det som om strandpaddans situation i vår region är ganska stabil men ytterligare ett par år med lågt grundvatten kan komma att få förödande effekter.

Glädjande var att lövgrodan koloniserade ett av de tre vatten som iordningställdes nere i Olseröd. Det ska bli spännande att följa denna arts fortsatta expansion norrut. Även långbensgrodan gjorde sitt återtag till området runt Hallavången i Olseröd.

Årets höjdpunkt för grodgruppen var dock att vi tilldelas kommunens miljöpris för 2005. Ett härligt och välkommet erkännande av det arbete som grodgruppen har lagt ner under de senaste 4-5 åren.

Anders Hallengren

STUDIECIRKLAR

Nybörjarcirkel i botanik

Den började bra, men på grund av flera avhopp av andra skäl måste cirkeln avslutas på ett tidigt stadium. Bättre tur nästa år hoppas jag!

Karin Bergendal

Nybörjarcirkel om svamp

Här blev det snabbt full grupp med tolv deltagare! Trots en ganska torr svampsäsong fanns det tillräckligt med material ute i skogarna: Vid Sporrakulla tittade vi på olika former och färger, på Balsberget hann vi precis slutföra studierna före Stav-Vasan. I Åhus fann vi en hel del maskäten sillkremla och nedanför den fantasifulla kyrkogården i Linderöd gladdes vi åt fynd av trattkantareller och häxägg.

Därtill var vi inomhus med bl.a. berättarafton och knytkalas med svamprätter.

Karin Bergendal

Studiecirkel om fjärilar

Cirkelledaren Ivan Kruys delade med sig av sitt enorma kunnande om Sveriges dagfjärilar. Efter några introduktionskvällar inomhus med intresseväckande diabilder var vi utomhus längre fram på säsongen i bl.a. Mosslanda, Gyetorp och Huaröd. Det var verkligen något helt annat att uppleva de här djuren flygande i sin naturliga miljö – t.ex. smultronvisslaren, som jag aldrig ens hört talas om!

Cirkeln lockade sju deltagare.

Alla studiecirkelannonserades även i Studieförbundets program.

Karin Bergendal

FÖREDRAG m.m.

Föredrag ”Skåne mycket grant från ovan” tisdagen 15 februari

Kulturgeografen från Lundabygdens Naturskyddsförening Nils Lewan berättade om och visade fina och tankeväckande bilder från nu och då i Årsboken Skånes Natur 2004, vars enda författare han är.

Publiken bestod av ett femtontal åhörare.

Karin Bergendal

Vernissage ”Fjärilar i nattens sken” på Regionmuseet Kristianstad söndagen 20 februari

Under tiden 20 februari till den 8 maj fanns utställningen Fjärilar i nattens sken av Joseph Scheer på Regionmuseet Kristianstad. Samtliga bilder visade olika arter nattfjärilar, från området kring New York USA, som scannats och förstörats upp. Denna teknik visade sig vara ypperlig för att komma ”nära” de vackra fjärilarna. Deras utseende och färger är fantastiska och är få förunnat att få se. Den som inte såg utställningen missade verkligen något.

Under samma tid visades även delar av en fin svensk fjärilssamling upp. Samlingen är skänkt till Regionmuseet av en privat samlare.

Åsa Jakobsson

Årsmöte och föredrag om orkidéer onsdagen 2 mars

År 2004 summerades: Medlemstalet hade stabiliserats på ca 1500 medlemmar. Kretsen hade haft stor aktivitet och bl a grävt groddammar och hjälp till med åtgärdsprogram för sällsynta växter. Styrelsen fick många nya ledamöter vid stämman, men det var svårare att få en fulltalig valberedning.

Efter stämmoförhandlingarna berättade David Ståhlberg om orkidéer och speciellt om det orkidésläkte som han doktorerar på, där "Jungfru Marie nycklar" är den vanligaste varianten.

Det tycks vara så att "Jungfru Marie nycklar" är en kromosomfördubblad variant av den i Sverige ovanligare arten "skogsnycklar", och att flera av de andra nycklarna är korsningar mellan skogsnycklar och andra arter.

Växterna har uppenbarligen förmåga att korsas med varandra och bilda nya arter på ett helt annat sätt än vi själva och våra släktingar i djurvärlden.

Christer Neideman

Föredrag om nattfjärilarnas kemiska språk söndagen den 13 mars

Föredraget var ett samarrangemang med Regionmuséet och lockade ett 30-tal åhörare. Christer Löfstedt, som är professor i kemisk ekologi och ekotoxikologi vid Lunds Universitet berättade om hur nattfjärilarna kommunicerar med hjälp av doftämnen: "feromoner". Studierna visar att olika arter inom samma släkte använder feromoner som antingen består av helt olika kemikalier eller av samma kemikalier men blandade i olika proportioner. En välstuderad art, sädesbroddflyet, visar sig ha kemiska "dialekter", så att det är stor skillnad på feromonsammansättningen i Sverige jämfört med t ex Zimbabwe. Olika arter kan ibland vara så lika att de endast kan identifieras genom att de är känsliga för olika feromoner. Christer berättade också att växter som t ex flugblomstret kan lura insekterna med falska feromoner, och om den evolutionära kapplöpningen mellan nattfjärilar och fladdermöss: Nattfjärilarna har enkla "ultraljudsöron", som är känsliga för fladdermössens ekolodssignaler. Den giftiga björnsplinnaren producerar klickljud som gör att fladdermössen kan undvika att fånga just dessa oätliga insekter !

Till sist fick vi veta att feromonforskningen är ekonomiskt viktig och att tillämpningarna har en marknad som omfattar ca 1 miljard kronor och att det nu finns feromonfällor i mellan 5000 och 10000 lokaler !

Christer Neideman

Föredrag "Utsikter till insikter om insekter" söndagen 20 mars

Trots att dagen bjöd på strålände solsken utomhus var vi ändå en grupp insektsintresserade, om cirka tjugo personer, som samlade oss inomhus på Regionmuseet för att lyssna när Gunnar Isaksson, entomolog på Skogsvårdsstyrelsen, gav en inblick i insekternas värld.

Vi fick veta vilka fördelar och nackdelar det finns med att, som nattfjäril, vara aktiv under dygnets mörka timmar. En fördel nattetid är den höga luftfuktigheten som innebär att fjärilarna inte blir av med så stora mängder vätska. Däremot finns ett stort hot på natten i form av fladdermöss eftersom de lever av insekter. Flera insekter har därför utvecklat "öron" som kan hjälpa dem att undvika faror. Vidare berättade Gunnar Isaksson om fjärilshonor som fokuserar så intensivt på äggläggningen under sin vuxna tid att de inte äter utan enbart lever av den näring de samlar på sig under larvstadiet. Många arters honor har dessutom förlorat vingarna under evolutionens gång och får förlita sig på att hannarna kan hitta dem. Det kan ske tack vare feromoner - doftämnen eller kanske via ljussignaler som hos lysmaskarna.

Under föredraget visades många spännande bilder både på insekter och insektsmiljöer, bland annat Bokenäset som för ett par år sedan invaderades av bokspinnarelarver. Som slutkläm fick vi också se en videoinspelning av bokskogslöpare, Skånes landskapinsekt. Bokskogslöpare har ofta kvalster på kroppen som fripassagerare. De vill åt bakterier som lever på skalbaggens föda, som annars kunde skada skalbaggs larverna. Kvalstren och bokskogslöparna har därför ömsesidig nytta av varandra!

Föredraget ingick som ett av flera i ett program med anledning av museets pågående utställning om nattfjärilar – Nightvisions. Gunnar Isaksson har, förutom sitt föredrag idag, skrivit de texter som berättar om den Svenska fjärilssamlingen i utställningen.

Åsa Jakobsson

Föredrag om floran i Kristianstads kommun torsdagen 7 april

Kjell-Arne Olsson, en av författarna till boken Floran i Skåne, bjöd på en spännande inblick i arbetet med att inventera växtligheten i Skåne. I dagsläget är 881 000 växtfynd inmatade, vilka samsas på 147 500 listor. Av alla växtfynd finns det 105 000 registrerade belägg. Den förra totalinventeringen av Skånes växtlighet utfördes mellan 1930-1960-talen, vilken sammanställdes av Henning Weimark, 1985, i Atlas över Skånes Flora. I den nya boken som är riktad till en naturintresserad allmänhet är över 330 olika utflyktsmål i Skåne beskrivna.

Kristianstads kommun har flest utflyktsmål med i boken av de 33 kommuner i Skåne, vilket kanske inte är så konstigt eftersom Kristianstad är den rikaste när det handlar om antal arter och här finns dessutom flest sällsynta växter. Det beror på att det finns många olika sorters miljöer här. Kalkfuktängen är en sådan miljö varav den störst arealen i Skåne finns i Kristianstad. Här växer majviva, vildlin, tätört, slätterblomma, honungsblomster, kärrknipprot, ängsnycklar mfl. Kända lokaler är Pulken, Rinkaby grusgrop, Lyngsjö, Björkhäll och Mosslunda. Några andra exempel på växtmiljöer i kommunen är ädellövskogar, näringsfattiga naturbetesmarker, kalkrika torrängar, tallskogar, olika typer av vattenmiljöer och sandstäpp.

Sandstämpan är en av de mest hotade vegetationstyperna i landet. Det finns mindre än 50 ha kvar. Här lever arter som tofsäxing, sandvedel, sandnejlika, grådådra, stor sandlilja, sandtimotej och sandsvingel. De är helt beroende av en regelbunden omrörning – störning av markskiktet för att kunna förnyra sig och överleva. En välkänd sandstämp i Skåne är Kiviks marknadsplats där arterna kan överleva just tack vare den årliga marknaden då det översta sandskiktet rörs om rejält.

Sist berättade Kjell-Arne om de förändringar som skett i Skånes flora mellan de båda inventeringarna. Arter som till exempel strimsporre, renkavle, skogsbräsma, vårtsäv och hårnarv har blivit vanligare. Kärrull, taggstarr, flodgräs, majviva, dvärglin, brudsporre, loppstarr och honungsblomster ser det däremot inte bra ut för. De har alla minskat kraftigt.

Kjell-Arne berättade mycket mer under kvällen och vi som var där kan inte säga annat än att vi fick en rejäl genomgång av Skånes växtlighet, både i stort och i smått.

Åsa Jakobsson

Claes Ramel berättar om Håslövs ängar på 1940-talet måndagen den 2 maj

Prof. emer. Claes Ramel gästade det med fågelklubben gemensamma mötet i Föreningarnas Hus och delade med sig av minnen från fågelskådande, inventeringar och miljödiskussion på och kring Håslövs ängar och andra av Hammarsjöns strandängar på 1940- och 50-talen. Några kraftiga åskskurar omintetgjorde den planerade inledningen ute på Håslövs ängar. Närmare ett 40-tal besökare lyssnade och fick ta del av mycket intressanta siffror över fågelläget inom delar av det, som idag är Biosfärsområdet Kristianstads Vattenrike.

Evert Valfridsson

Hur står det till med våra alléer? Föredrag onsdagen 9 november

Våra egna Patrik Olsson och Åsa Jakobsson, bägge två på Regionmuséet, berättade om de här i slättskåne ganska vanliga trädradernas historia, nytta och biologi. På 1600-talet ville godsherrarna demonstrera hur mäktiga de var. Idag lättar bilister på gaspedalen när de passerar genom en allé. Låt skrabbiga träd stå kvar som hem för insekter och svampar i olika skepnader. Blommande alléer och arter med vackra höstfärger ger också särskild profil åt sitt landskap.

Drygt tjugo åhörare uppskattade föredraget, som presenterades med powerpoint.

Karin Bergendal

STUDIEBESÖK OCH EXKURSIONER

Örndag vid Tosteberga söndagen 23 januari

Runt 125 personer kom den 23 januari i år till hamnplanen i Tosteberga, för att kika närmare på de havsörnar, som håller till kring utfodringsplatsen. Sammanlagt räknades den här dagen in som mest 17 fåglar i skilda åldrar. Det var många förtjusta och imponerade utrop, som hördes, när man fick följa fåglarna i någon av tubkikarna, som erbjöds. Ett riktigt stort tack till alla dem, som ställde upp och delade med sig av sina tubar!

Även i år fick vi lyssna till Lars Jarnemo, när han berättade om havsörnar och arbetet med att sköta utfodringen, som nu pågått i hans och familjens regi i nästan 30 år. Klubbens ordförande Nils Waldemarsson och en annan örnutfordrare, Naturskyddsföreningens ordförande Christer Neideman, hade också en hel del matnyttigt att bidra med kring örnnarna.

Utöver havsörnarna syntes även en liten skymt av en kungsörn över trädtopparna liksom ett par fjällvråkar, något tiotal ormvråkar och bl.a. ett stort antal korpar och andra kråkfåglar, som "assisterade" havsörnarna vid matbordet. Ett 30-tal grå hägrar väckte uppmärksamhet, där de stod på rad vid strandkanten inne i viken. På vattnet fanns bl.a. ett par snatterand, några bläsänder, närmare 300 salskrakar och omkring 150 sothöns bland gräsänder, bergänder, viggas, knipor, stor- och småskrakar, viggas m.m.

Och på tal om klockan. Visst var det extra tursamt för det ca tjoget besökare, som var ovanligt tidiga ute i Tosteberga. För ca kl. 08.27 fick nämligen en kanske ca 10-årig havsörn, med mycket vitt både bak och fram, för sig att slå en lov över hamnen. Efter en tjugusig färd mot norr vek den av och drog in över tvåbeningarna där nere på landbacken, på kanske inte mer än 50 meters avstånd och bjöd på en synnerligen vacker och mäktig upplevelse. Många imponerade och ljudliga suckar och andra beundrande utrop hördes! Synd bara att denna praktfulla företrädare för släktet *Haliaeetus* inte hade lite bättre koll på klockan. En sådan snygg uppvisning och ingen timing, han var ju en halvtimme för tidig ...

Evert Valfridsson

Kvällstur till Skånes djurpark onsdagen 23 februari

För andra året i rad hängde Naturskyddsföreningen med Regionmuseet Kristianstad på en utflykt till Skånes Djurpark för att besöka de svenska stora rovdjuren i mörkret. Detta samarbete startade i och med Rovdjursutställningen som pågick på Regionmuseet förra året. Människa, varg, björn, järv och lo räknas till de fem stora rovdjuren i vårt land.

Förväntningen var att träffa på alla dessa i mörkret. De som inte syntes kunde ändå höras bland alla andra märkliga läten på denna spännande plats. Efter vandringen i parken fick alla varm grillad korv och lyssna till berättelser om rovdjur av Elisabeth Ekstam.

Åsa Jakobsson

Trankväll vid Pulken onsdagen 30 mars

I en gemensam aktivitet med Nordöstra Skånes Fågelklubb genomfördes för första gången en trankväll vid Pulken. Ett 30-tal personer väntade i kylig ostanvind på att tranflockarna skulle flyga in för övernattnin g i Helgeåns vatten. Strax före skymningen började också de första av några hundra fåglar segla ner mot övernattningsplatsen – till stor förnöjelse för den tappra skara som väntade i vårkvällens kyla.

Syftet var förutom fågelskådandet att informera om tranorna och deras besök i Vattenriket och ett försök att sprida information om lämpliga ställen att avnjuta tranorna på. För att försöka minimera skadorna av fåglarnas födosökande bland höst- och vårsådda grödor, görs insatser för att få dem att hålla sig så mycket som möjligt till speciella tranmatningsplatser. Där är det mycket angeläget att tranorna lämnas ifred och inte störs iväg till de brukade markerna i trakten.

Evert Valfridsson

Impan och Bäckhalladalen söndagen 24 april

Under ledning av Christer Persson gjordes den 24/4 ett besök till Impan mellan Gladsax och Gröstorp väster om Simrishamn. Bl.a. beundrades den ca 15 meter höga och lodrätt stupande bergvägg, som är ett av de mera uppseendeväckande inslagen i det här området, som på kartan heter Enet.

Färden fortsatte sedan en liten bit norrut till Bäckhalladalen och den skyddade naturen här. De 6-700 år gamla böljeslagsmärken, som man kan se i berggrunden i området, väckte som vanligt berättigade uppmärksamhet.

Evert Valfridsson

Kvällsutflykt till Balsbergsgrottan onsdagen 27 april

Vid vår samlingsplats för samåkning dök det endast upp 6-7 personer för att vara med på vår kvällsutflykt till Balsbergsgrottan. Men på plats vid Balsberget väntade ett 50-tal deltagare så det blev en stor grupp som vandrade iväg med Anna Hadders och Elisabeth Ekstam från Regionmuseet och Gunnar Isaksson från Skogsvårdsstyrelsen i spetsen.

Anna berättade historien om Balsbergsgrottan för oss och Gunnar talade om vilka insekter och andra spännande djur vi kunde förvänta oss att få se under kvällen. Elisabeth berättade otäcka skrönor om grottan vilket höjde stämningen så pass att några valde att stanna utanför grottan. Sedan delades gruppen upp två för att det inte skulle bli alltför många i grottan samtidigt. Anna ledde grottvandringen och vissa hade förberett sig ordentligt med ficklampor och skyddskläder. Den andra gruppen gick på insektsjakt med Gunnar en bit upp på Balsberget. När alla var nöjda grillade vi nere vid parkeringen och värmdde oss vid elden.

Åsa Jakobsson

Egesidevandring lördagen 21 maj (samarrangemang med fågelklubben)

Vandringen började vid dammen intill Ängagårdsvägen. Där noterades buskskvätta, törnskata och trädpiplärka. Sedan gick vi in längs med Forsakarsbäcken tills den möter södra diket. Här hördes bl.a. svartvit flugsnappare, grå flugsnappare, grönsångare, svarthätta, härmsångare och rosenfink.

Dags för förflyttning. Exkursionsledaren, Sven Birkedal, beslöt avstå från ett stopp vid Tolebäcken p.g.a. svårigheter med parkering för alla bilarna. Istället körde vi till f.d. Egeside gård där vi började med fika. En törnskata poserade villigt i buskarna intill oss. Sedan bar det iväg ner över ängarna mot Helge å. På en liten sandstrand på andra sidan ån, trippade en drillsnäppa. Vi fortsatte längs med ån mot Iglegropen. Kärrsångare hördes och en ängshök svepte elegant förbi oss.

Vid denna tidpunkt uppstod en diskussion huruvida vi skulle vända eller ge oss tvärsöver Egeside träsk in i vasshavet. Exkursionsledaren hade berättat att han gjort en sån tur för ca. 15 år sedan (men ej rekat inför dagen) och eftersom flera av deltagarna tyckte att de inte fått nytta av sina stövlar, som de uppmanats att ha, och äventyrlustan stod på topp så antogs det senare alternativet. Tack vare upptrampade djurstigar gick det relativt bra att ta sig fram och här sjöng rör-, säv- och gräshoppsångare frekvent. Flera lyckades dessutom se sävsångaren. Mitt inne i träsket fick vi se en fiskgjuse sitta i ett dött träd. En brun kärnhök visade sig också. Sedan blev det besvärligare när vi skulle ta oss igenom videsnåren, men med hjälp av kompassen som en av deltagarna hade med sig togs färdriktningen ut och vi kom in i sumpskogen söder om Egeside gård. Lyckan blev total när vi stötte på ett dike som färdledaren spanat efter. Dock kvarstod ett problem. Hur ta sig över diket? Men det löste sig. En trädstam och ett uppspänt rep att hålla sig i så gick det galant! Tack till jägarna som anordnat detta. Så kom vi ut på vägen bara ca. 50 m från infarten till f.d. Egeside gård. Väl där lyckades några se en kartfjäril medan andra tog en andra fika. Slutet väl, allting väl.

Sara Birkedal

Fladdermusexkursion till Bäckaskogs slott lördagen 28 maj

Fladdermuskännaren Gösta Peper invigde ett tjugotal intresserade i fladermössens leverne. I den ljumma sommarkvällen promenerade vi genom slottsparken och spanade efter fladdermössen. Överraskande nog var de första vi fick kontakt med av den sällsynta arten trollfladdermus. Arttillhörigheten bestämdes med hjälp av fladdermusdetektorer som omvandlar fladdermössens annars ohörbara ekolodsljud till hörbara ljud. Vi hörde sedan också de vanligare arterna dvärgfladdermus, nordisk fladdermus och stor fladdermus.

Christer Neideman

Cykeltur i Kristianstads närhet söndagen 5 juni

För andra året i rad rullade vår cykeltur runt Råbelövsjön. Denna gång tog vi den östra sidan först och hittade Balsviks gamla kalkbrott. Där har naturen nu åter tagit över den större delen av brottet. Vi gav oss inte i kast med att finna Nordens enda vildväxande äppelros som sägs växa här utan tittade istället om vi kunde finna några fossiler. I en sandhög hittade vi många belemniter, eller så kallade vätteljus, vilka är fossil av forntida bläckfiskar. Sedan stannade vi vid Österslövs badplats för att se om vi kunde se de musslor som vi såg förra året, eller åtminstone spår i sanden. En grävmaskin hade varit ute i strandkanten och kanske var det anledningen till en hel del tomma skal på botten. Sjön var inte så stilla att vi kunde se några spår men ett par levande musslor såg vi trots allt.

Längs vår väg fanns många sniglar på vandring. Många av dem var vinbergssnäckor i varierande storlekar. Efter lunchstopp vid vikingabyggen i Ekestad såg vi en gröngöling strax innan Tomarp. Gullvivor kantade också vår väg om än relativt utblommade vid det här laget. Sista längre stoppet tog vi vid Råbelövs kapell. Väl hemma i Kristianstad var vi riktigt nöjda med vår cykelinsats. Någon solglimt fick vi allt under turen trots de mörka moln som beklädde himlen större delen av dagen.

Åsa Jakobsson

Kulturnatt på Gamlegården i Kristianstad lördagen 10 september

Mycket människor kom och besökte kulturnatten som anordnades av Kristianstadsbyggen för tredje året i rad. Naturskyddsföreningen hade i år fått plats i ett stort tält tillsammans med Jägareförbundet och Nordöstra Skånes fågelklubb.

Olika aktiviteter pågick under dagen och till oss kom 76 personer och agerade provsmakare av morötter. Det var tre olika sorters morötter och uppgiften var att smaka och sedan tycka till vilken som var godast. De tre sorterna var: lösviktsmorötter från Ica, kravodlade morötter från odlare i Skåne och morötter i påse med märket Euroshopper. De kravodlade morötterna föll flest i smaken. Hela 55 % av provsmakarna tyckte dessa var godast! Icas morötter föredrogs av 26 % av dem som vågade smaka och Euroshopper morötterna gillades av 25 %.

Vi hade även en ljudtävling där det gällde att gissa vilket läte som passar ihop med vilket djur. En tjej som tagit jägarexamen var bäst på djurläten och tog hem priset. Tillsammans med Nordöstra Skånes fågelklubb hade vi för tredje gången en tipspromenad med fina priser.

Åsa Jakobsson

Geologins dag: "Bland hajar och svanödlor" lördagen 10 september

Lördagen den 10 september var det för femte året i rad Geologins dag. En av aktiviteterna var fossil letning i Ullstorps kalkstensbrott under ledning av paleontologen Johan Lindgren från Lunds universitet.

Området utgjordes för cirka 83 miljoner år sedan av ett skärgårdslandskap med kobbar och skär. Djurlivet under sen krita bestod av bland annat ostron, musslor, koralldjur, hajar, och krokodiler. Johan berättade också att det var troligast att finna fossil i de stormavsatta lagren, den sand som är grövre. Orsaken till detta är att vid storm är vattenenergin högre än normalt och materialet och den lättare sanden "tvättas" ut. Kvar på havsbotten ligger det grövre materialet.

Bland dagens fynd återfanns hjärtänder både från de vanligare hajarterna samt från några av de mindre vanliga. Även skalfragment från musslor, ostron, belemniter och delar från en krokodiltand upphittades.

Yasmin Sjöholm

Invigningen av biosfärområdet Kristianstads Vattenrike lördagen 17 september

Vi samlades vid Kanalhuset för att via spången promenera över Isternäset till Lillö där invigningen skulle ske. Vädret var soligt och varmt och pilgrimsfalken hade redan återvänt till vattentornet, där han i flera års tid tillbringat sin höst och vinter. På Isternäset rastade framförallt grågäss och tofsvipor men vi fick även se vitkindade gäss och ljunpipare.

Vid Lillö fanns många attraktioner och uppskattningsvis 250 personer hade samlats inför invigningen. Sven-Erik Magnusson från Vattenriket och Heléne Fritzson (kommunstyrelsens ordförande) och alla vi andra kunde glädja oss över de uppskattande orden från invigningstalarna : miljöminister Lena Sommestad och Jane Robertsson från Unesco i Paris. Nu är alltså Kristianstads Vattenrike det första svenska biosfärområdet enligt Unescos nya kriterier

Christer Neideman

Svampexkursion söndagen 25 september

Det var en torr, varm och solig dag, så endast tolv personer åkte med Erik Heijbel ut från stan till Brösarp. Sedan vi beundrat den vida utsikten och förvånats över blommande back- och fältsippor hittade vi de efterlängtdade stolt respektive fnasig fjällskivling.

En dunge av bok, björk och tall nere vid Skepparpsån gav skön svalka: Där såg vi inga ätliga arter, men väl pluggskivling, svartkremla, svartriska och mörkringad flugsvamp. Skaran med föränderlig tofsskivling på en gammal stubbe rördes inte, trots att vi fick veta att det inte var gifthätting, den på senare år upptäckta förväxlingssvampen.

Karin Bergendal

Miljövänliga veckan (lördag 1 oktober)

Naturskyddsföreningen uppmärksammade miljövänliga veckan både på Domus och Ica Maxi i år. Denna gång handlade det främst om bananer. Vi bjöd alla som ville smaka på kravodlade bananer! Detta var uppskattat och många valde att köpa dessa istället för de andra bananerna som odlas med giftiga bekämpningsmedel. Priset kan variera beroende på vilken affär man handlar i, men som mest får man betala ungefär 50 öre mer för en banan som inte har gifter i skalet och som medför en mycket skonsammare arbetsmiljö för de som har bananplantage som sin arbetsplats. Kravodlade bananer bidrar inte heller till förgiftning av vattendrag. Det finns många fler skäl att välja kravodlade bananer och de flesta höll med oss. Vi i Sverige har råd att betala lite extra för att minska användandet av gifter i naturen.

Åsa Jakobsson

Höstvandring vid Drakamöllans naturreservat den 9 oktober

Vi var ett 20-tal glada och förväntansfulla medlemmar som samlades vid Drakamöllan på förmiddagen den 9 oktober för en vandring i reservatet i den svala höstluften. Vädret var med oss och solen sken mestadels. Under vår vandring tittade vi på de gamla kulturspåren från äldre tiders odling som givit förutsättningar för dagens rika biologiska mångfald. Vi såg också enstaka örter som till exempel gulmåra och liten blåklocka som fortfarande blommade. Vårt medhavda fika intogs i lä från den kylande vinden, alltmedan små flockar av finkar och mindre grupper av duvor sträckte söderut i den klara luften.

Bland deltagarna fanns även personer med god svampkunskap, och därmed berikades vandringen ytterligare. Inte minst för den deltagare som kom hem med ett par präktiga stolta fjällskivlingar, en riktig delikatess, som man ofta kan hitta i naturbetesmarker.

Som ett litet PS till detta referat får jag även påminna om motsvarande vandring lördagen den 13 maj, när vi förväntar oss en mängd blommande örter och många intressanta fågelobservationer. Kanske hör vi årets första sommargylling flöjta i dungarna?

Fredrik Ahlström

Mossor på Linderödsåsen söndagen 30 oktober

Ett 20-tal personer deltog i en vandring med bryologen - mosskännaren - Nils Cronberg, Lund, i behagligt höstväder på Linderödsåsens nordostsluttning vid Klintabäcken söder om Tollarp. Det blev informativa möten med såväl de många ganska vanliga mossarter, som finns här, som med de lite mer sällsynta och hotade och rödlistade. Skånes landskapsmossa skuggsprötmosa hittades på några ställen.

Mossor är känsliga för luftföroreningar och används också som signalarter för skyddsvärda skogsmiljöer. Västlig husmossa, platt fjädermossa och fällmossa är några av signalarterna, som återfinns vid Klinten och Klintabäcken. En rödlistad sällsynthet för området är sydlig kvastmossa, som kräver en skuggig växtplats i bokskog och som kräver skydd mot stark solinstrålning. En annan rödlistad art och en specialitet vid Klinten, råttsvansmossa, fick exkursionsdeltagarna också möjlighet att titta närmare på.

Evert Valfridsson

Vi letar efter vinterståndare söndagen 20 november

En vintrig dag vandrade vi under ledning av Christer Neideman runt Norra Lingenäset och försökte identifiera de växter vi hittade. Dels fanns det torra vinterståndare som visserligen var "vissna" men som sprider växtens frön under vintern, dels fanns det fortfarande gröna blad kvar av ganska många växter. Bland vinterståndarna märktes t ex rölleka, rödklint, flenört, vildmorot och johannesört. Bland växterna med gröna blad fanns del äkta vintergröna blad som blåsippa och murgröna, dels många arter med gröna blad, som ännu inte hunnit vissna till exempel kirskål och skogsbingel. Eftersom hösten tidigare varit extremt mild så fanns det ovanligt mycket grönt fortfarande. Vi fikade vid fågeltornet - eftersom Fredriksdalsviken var helt isbelagd var det ganska fågeltomt. Men vi såg några överflygande nötskrikor och en varfågel ute i strandbuskagen. Bengt Lundström, som arrenderar betet, berättade om hur man restaurerar strandängarna och visade växtplatsen för gullstånds som inhägnats speciellt för att denna ståtliga men sällsynta växt inte skall försvinna på grund av betet. Allra sist hittade vi vinterståndare av en storväxt, korgblommig växt, som vi inte kunde identifiera. Det blir till att återkomma när den blommar nästa sommar!

Christer Neideman

Annandagjulpromenad måndagen den 26 december

Efter en dittills grön jul kom det ett tunt lager snö på annandagens morgon. Vi vandrade Linnérundan mot Isterhäset och Lillö och såg ganska många fågelarter t ex en blå kärnhök flygande över strandängarna och

gråsiskor som letade efter alfrön i träden längs järnvägen. Vi diskuterade om en ljus vråk på Isterån var en ormvråk eller fjällvråk. Det visade sig vara en extremt ljus ormvråk, men vi fick senare se helt säkra fjällvråkar, bl a en som jagade på Härlövs ängar. Efter fiket vid Lillöborgsån såg vi en rörhöna simma i Helgeån, och en turkduva som kommit ner till ån för att dricka. Vid Härlövsborgsdammarna hängde ett pungmesbo helt synligt i närheten av fågeltornet, och ute på "Tivoli ängar" letade gråsiskor och steglitsor efter frön i tistlar och kardborrar medan snön började falla i allt större flingor. Sikten var dock tillräcklig för att se pilgrimsfalken som tog skydd mot snöfallet under vattentornet. Sammanlagt var vi ett sjuttital som motionerade bort lite av julmaten och vi såg totalt 38 fågelarter, vilket är mer än vanligt. Med anledning av det ovanligt varma år 2005 spådde Christer en fortsatt mild vinter....

Christer Neideman

NATURVÅRD

Kristianstads Vattenrike

Föreningen har liksom tidigare varit representerad i samrådsgruppen för naturvård i Kristianstads Vattenrike genom Christer Neideman.

Liksom under tidigare år prövades utfodring av de rastande tranorna under vårflyttningen. Arbetet med förvaltningsplanen för grågås har gått från teori till praktik och Göran Frisk har varit officiell gåsaskrämmare i Vattenriket.

Kristianstads Vattenrike fick under sommaren officiell status av biosfärområde och den officiella invigningen av biosfärområdet skedde vid Lillö den 17 september

Storkprojektet

Tyvärr återvände aldrig den vilde hanen till Viby och våren 2005 tycks ha varit ett "katastrofår" för storkarna i hela nordeuropa.

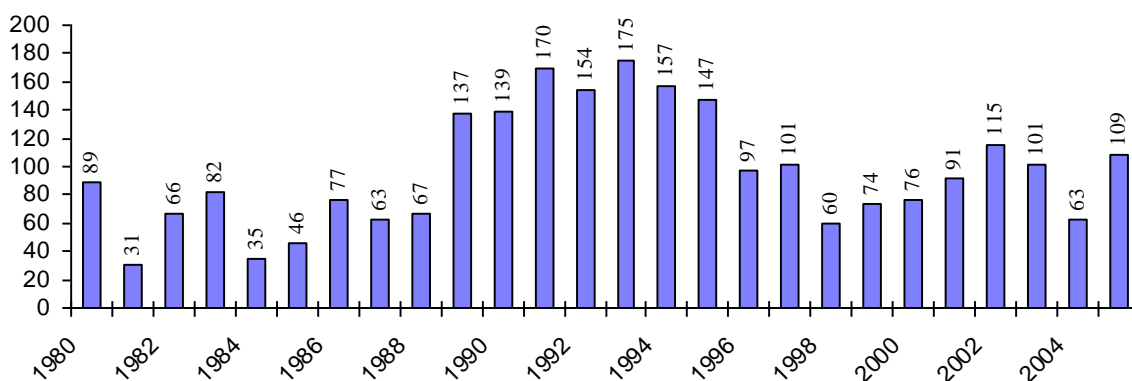
Utfodring av övervintrande örnar

Föreningen har liksom tidigare haft två åtlar (utfodringsplatser) under vintern. Utfodringen har skett två gånger i veckan från december 2004 till början av mars och startade åter i december. Antalet örnar i området har blivit märkbart större under de senaste åren och vid örnräkningen i början av januari räknades ca 50 havsörnar och ca 10 kungsörnar in i Kristianstad och Bromölla kommuner ! Utfodringen i Vattenriket sköttes huvudsakligen av Patrik Olofsson medan Lars Jarnemo (med familj), som tidigare matade vid Tosteberga.

Flyttning av duvhökar

Föreningen har medverkat vid förflyttning och ringmärkning av duvhökar, som fångats i samband med fasanuppfödning i Kristianstadstrakten. Antalet ringmärkta duvhökar framgår av diagrammet

Antal ringmärkta duvhökar per år

Antalet ringmärkta duvhökar under år 2005 var 109, vilket är något över genomsnittet.

Duvhöksflyttningen har under denna höst skötts av Greger Flyckt (Trolle-Ljungby och Wrangelsberg) medan Christer Neideman hämtat hökar från Wanås.

Christer Neideman

Trädesfloran vid Åhus

Kommunen fortsatte under hösten projektet med att förnygra den vackra och intressanta trädesfloran längs infarten till Åhus. Charlotte Wigermo har representerat föreningen i styrgruppen för projektet.

Projekt ”Närnatur, skötsel och tillgänglighet”

2005 startade Kristianstad Kommun och Naturskyddsföreningen Kristianstad ett gemensamt projekt om ”Närnatur, skötsel och tillgänglighet”.

Projektet finansieras till 50 % av NIP-medel, pengar från svenska staten till projekt som gynnar närnatur och friluftsliv. Projektets mening och mål är att förbättra skötselinsatserna gällande natur och friluftsliv i kommunens grönområden. Ett av de största naturområdena i Kristianstad tätort är Björket, ett långsträckt skogsområde där många människor vistas dagligen. Kompletterande inventeringar skall göras med avseende på växter, insekter och naturvärden. Sedan skall en skötselplan skall tas fram som tar stor hänsyn till befintliga naturvärden och friluftslivets intressen.

Åsa Jakobsson

Projekt ”Kulturell mångfald möter biologisk mångfald”

Under året blev Naturskyddsföreningen Kristianstad en av flera föreningar att delta i Regionmuseet Kristianstads projekt ”Kulturell mångfald möter biologisk mångfald”.

Ett av projektets huvudsyften är att få människor med olika bakgrund att mötas, med naturen som en gemensam nämnare. Projektet mynnar i en utställning kallad ”Får man grilla här?” och flera aktiviteter gemensamt arrangerade av olika föreningar, som kommer äga rum under våren 2006. Utställningen kommer att visas på Stadsbiblioteket i Kristianstad, med invigning den 18 mars.

Åsa Jakobsson

Samråd , remisser mm

Styrelsen har under året yttrat sig över ett antal remisser bl a om Yngsjö by, där vi avstyrkte bebyggelse i närheten av "tranmatningsfältet".

Tillsammans med NÖ Skånes Fågelklubb har vi försökt att avstyra förläggandet av en "fiskecamp" till området invid Vannebergaholmen.

Christer Neideman

INFORMATIONSTEKNIK

Sedan 1999 har föreningen en hemsida på Internet (www.kristianstad.snf.se). Tack vare denna kan styrelsen varje år kommunicera med medlemmarna på ett smidigt sätt och samtidigt spara portokostnader, genom att använda e-post för intern kommunikation. Hemsidan har utnyttjats väl av allmänheten och styrelsen har fått in både information samt frågor via kretsens e-postadress (styrelsen.kristianstad@snf.se) som finns tillgänglig på hemsidan.

Hemsidan, som var en av de första lokala snf-hemsidorna i Sverige, byggdes upp och underhölls av Christer Persson 1999-2004. Från och med november 2004 tog Åsa Jakobsson över ansvaret att hålla hemsidan uppdaterad.

De mest besökta sidorna är programsidan samt Artobservationsnätet. På Artobservationsnätet kan naturintresserade och observanta rapportörer publicera sina upptäckter, vilket ofta är rödlistade arter, framför allt groddjur. Flera rapportörer har även delat med sig av fina bilder som tagits i samband med artfynden.

Styrelsens mötesprotokoll har fortsatt att läggas ut på nätet vilket ger medlemmarna en möjlighet att följa vad som avhandlas på styrelsemötena. Årsberättelsen finns som vanligt tillgänglig på nätet istället för att skickas via post i samband med vårprogrammet. Det innebär stora besparingar i såväl pappersförbrukning som tryck- och portokostnader.

Åsa Jakobsson

SVENSKA NATURSKYDDSFÖRENINGEN

Karin Bergendal har representerat föreningen på rikskonferensen i Falun och höstkonferensen i Stockholm.

NATURSKYDDSFÖRENINGEN I SKÅNE

Evert Valfridsson har varit ordförande i kretsrådet.

Kristianstad den 1 mars 2006

För styrelsen

Christer Neideman
Ordförande

Evert Valfridsson
Sekreterare

Ängsvårlök en vacker vårblomma som gynnas av trädesbruket i Åhustrakten

Foto:Christer Neideman